

- вивчення проблем та визначення шляхів удосконалення психологічної реабілітації працівників оперативних підрозділів після виконання завдань у злочинному середовищі та бойовій обстановці АТО;
- вивчення досвіду поліцій світу щодо використання досягнень юридичної психології під час проведення спеціальних операцій та впровадження його в ОСД поліції України;
- розробка пропозицій щодо використання методів психодіагностики з метою моніторингу ситуації в злочинному середовищі.

---

1. Криволапчук В. О. Напрями вдосконалення психологічного супроводу діяльності підрозділів кримінальної міліції ОВС України / В. О. Криволапчук // Наука і правоохорона. – 2013. – № 2. – С. 5–10.

2. Швець Д. В. Підготовка майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку як актуальна проблема фахової підготовки / Д. В. Швець // Международные научно-практические конференции 2014 года [Електронний доступ]: http://asconf.com/rus/archive_view/473.

3. Дідковський В. А. Сучасні вимоги до професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ та інноваційні шляхи їх реалізації / В. А. Дідковський // Вища освіта України. – 2010. – Дод. 4, том II (20). – Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

4. Шинкаренко І. О. Напрями формування психологічної стійкості майбутнього правоохоронця у контексті реформування вищої освіти в Україні // І. О. Шинкаренко // Інноваційні процеси у сучасному просторі юридичної освіти: реалії, тенденції, перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2015. – С. 107–110.

Санакоев Дмитро Борисович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
факультету № 1 ДДУВС

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ОПЕРАТИВНИХ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У контексті прагнень України до європейського співтовариства зазначимо, що у 2000 році країнами ЄС засновано Європейський поліцейський коледж [1]. На його базі, а також на базі *відомчих навчальних закладів поліції країн ЄС* проводять навчання *атестовані науковці-співробітники поліції навчальних закладів із підготовки працівників поліції країн ЄС* (у т.ч. Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Чехії, Словенії, Угорщини, Румунії, Литви, Латвії, Естонії) для національних правоохоронців, зокрема за такими напрямками: «Відмивання коштів», «Торгівля людьми», «Розповсюдження наркотиків», «Міжнародна організована злочинність»; «Боротьба з тероризмом»;

«Спеціальні методи правоохоронних органів» [2].

Так, у якості викладачів спеціальних (поліцейських) дисциплін у Вищій школі поліції Німеччини працюють діючі поліцейські з досвідом практичної роботи не менше 4 років, з якими укладається угода від 3 до 5 років, після чого вони можуть направлятися із підвищенням у посаді до відповідних підрозділів поліції [3].

Викладання спецдисциплін за таким напрямком як «Спеціальні методи правоохоронних органів», здійснюється *винятково атестованими співробітниками* поліцейських шкіл та академій, із залученням найбільш досвідчених практиків, у т.ч. із судової системи. Зокрема, за вказаним напрямком вивчаються такі спецкурси [4]:

1) «Робота з інформаторами: можливості використання країнами ЄС» (винятково для поліцейських та осіб, які навчаються за напрямком діяльності – кримінальна поліція);

2) «Оперативний аналіз розвідувальної інформації: концепція розвідки, збирання і оцінка розвідувальної інформації» (винятково для поліцейських та осіб, які навчаються за напрямком діяльності – кримінальна поліція);

3) «Міжнародне співробітництво у проведенні таємних (у т.ч. агентурних) спецоперацій / Undercover operations» (навчання винятково для поліцейських, які мають досвід проведення таких операцій);

4) «Захист свідків / Witness protection» (підвищення рівня знань та набуття практичного досвіду у сфері оперативного захисту свідків та потерпілих);

5) «Можливості використання соціальних медіа у правоохоронній сфері» (проти дія кіберзлочинам, торгівлі людьми, сексуальному насильству, проти дія використанню соціальних медіа у масових заворушеннях; бойовій радикалізації у соціальних медіа та ін.).

Зазначимо, що у навчальних закладах системи МВС України співробітники кафедр оперативно-розшукового спрямування здійснюють навчання у межах спеціальності 12.00.09 – *кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність*. Відповідно, у підготовці кадрів, передусім для оперативних підрозділів кримінальної поліції та підготовки слідчих, професорсько-викладацьким складом відповідних кафедр забезпечується викладання спецдисциплін, у межах яких вивчаються закономірності збирання, дослідження, оцінки і використання доказів; прийоми, методи та засоби виявлення, припинення, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам; оперативно-розшукова діяльність; організація роботи з негласним апаратом; використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві.

Згідно з чинним законодавством:

1. П. 6) ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» – «...вищий військовий навчальний заклад (вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання) – вищий навчальний заклад державної форми власності, який

здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України...»;

2. Ч. 4 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію»: «...у системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи...».

3. Ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: «...*формами наукової діяльності є: фундаментальні та прикладні наукові дослідження*»; тобто «прикладні наукові дослідження – наукова діяльність, спрямована на одержання нових знань, що можуть бути використані для практичних цілей».

З огляду на специфіку дисциплін, що викладаються на кафедрах оперативно-розшукового циклу, зокрема таких як «*Оперативно-розшукова діяльність ОВС*», «*Організація роботи з негласним апаратом*», «*Спеціальна техніка ОВС (Особлива частина)*», до функціональних обов'язків професорсько-викладацького складу, серед іншого, належать: 1) контроль, комплектування і розробка методичного забезпечення дисциплін кафедри; 2) розробка науково-методичних та науково-практичних рекомендацій на замовлення практичних підрозділів ОВС України (у складі науковців і практиків від підрозділів-замовників), впровадження їх у практичну діяльність (передусім оперативних та слідчих підрозділів), чим досягається вимога здійснення прикладних наукових досліджень; 3) організація та керування навчальною практикою та стажуванням курсантів на відповідних посадах у оперативних підрозділах поліції; 4) проходження обов'язкового стажування у практичних підрозділах на відповідних професійному рівню посадах із метою підвищення, удосконалення, набуття практичного досвіду роботи за напрямком педагогічної діяльності та викладання дисциплін оперативно-розшукового циклу.

Здійснення окреслених завдань кореспондується із вимогами та розробками Секретаріату ОБСЄ, зокрема Відділу протидії транснаціональним загрозам та Відділу стратегічних питань поліцейської діяльності, викладеними у доповіді «Реформа поліції у рамках реформи системи кримінального правосуддя» (Відень, 2013) [5], згідно з якими:

- заходи структурної та організаційної реформи, спрямовані на покращення взаємодії та координації між різноманітними закладами системи кримінального правосуддя, матимуть позитивний ефект лише у разі їх доповнення початковим та безперервним підвищенням кваліфікації та діяльністю у сфері професійного розвитку. У процесі професійного розвитку керівники, шляхом наставництва, заохочень, нагород та дисциплінарних заходів, можуть посилити та підтримати такі зміни серед своїх співробітників та забезпечити належну поведінку;

- у сфері навчання експертам-практикам мають надаватися знання кримінально-процесуальних кодексів, що визначають та регулюють функції, обов'язки та відповідальність різноманітних закладів системи кримінального

правосуддя, а також контекст, у якому функціонують інші заклади системи кримінального правосуддя. Це необхідно для того, щоб підвищити обізнаність про потреби усіх суб'єктів СКП, що працюють на межі дотику, з метою сприяння ефективному та дієвому процесу кримінального правосуддя;

- важливе значення має розвиток колективних навичок роботи на міжвідомчому рівні під час спільних навчальних заходів. Може розглядатися питання про стратегію призначення викладачів-поліцейських на короткий строк на посади «стажерів» чи «запрошених фахівців» до оперативних чи слідчих підрозділів (Виділено нами. – Д.С.).

Отже, первинна професійна підготовка, підготовка у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, післядипломна освіта (спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації, стажування) за фаховим спрямуванням (кримінальна поліція; органи досудового розслідування), із поглибленим вивченням спецдисциплін оперативно-розшукового циклу, має здійснюватися із урахуванням європейського досвіду та передбачати їх викладання діючими співробітниками поліції, які мають стаж роботи у практичних підрозділах за напрямком підготовки (оперативні та слідчі підрозділи правоохоронних органів), завдяки чому матимуть можливість здійснювати розробку та впровадження у практику наукових досліджень з актуальних проблем протидії злочинності на замовлення практиків та за їх активної участі, а також більш якісно викладати відповідні спецдисципліни.

Ми вважаємо, що така взаємодія і координація співпраці сприятиме налагодженню тісних професійних контактів із практиками, а також зумовить обов'язкове підвищення кваліфікації викладацького складу означених кафедр відповідно до вимог Закону України «Про Національну поліцію» щонайменше 1 раз на 3 роки у підрозділах поліції на відповідних їх фаховому рівню посадах.

---

1. CEPOL [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/european-police-college/about-us>.

2. CEPOL: Common-curricula [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cepol.europa.eu/education-training/trainers/common-curricula>.

3. Мартыненко О. Профессиональное обучение полиции Германии (по материалам МВД Украины) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khp.org/index.php?id=1399024677>.

4. CEPOL : Residential activities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/residential-activities>.

5. OSCE POLIS : Реформа полиции в рамках реформы системы уголовного правосудия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polis.osce.org/library/f/4070/3828/OSCE-AUT-SPM-4070-RU-3828.pdf>.